

Hope College

Hope College Digital Commons

Van Raalte Papers: 1850-1859

Van Raalte Papers

1-1-1855

Selections from Book, Entitled, MENTOR: De Getrouwe Leidsman En Raadgever Voor Landverhuizers, Die Naar Noord-Amerika Willen Vertrekken by M. D. Teenstra, Published by J. Oomkens & Zoon, 1855.

M. D. Teenstra

Henry ten Hoor

Follow this and additional works at: https://digitalcommons.hope.edu/vrp_1850s

The original documents are held in the Van Raalte Institute. This digitized material is intended for personal research/study only. The original documents may not be reproduced for commercial use in any form or by any means, electronic or mechanical, without permission in writing from the [Van Raalte Institute](#).

Recommended Citation

Teenstra, M. D. and ten Hoor, Henry, "Selections from Book, Entitled, MENTOR: De Getrouwe Leidsman En Raadgever Voor Landverhuizers, Die Naar Noord-Amerika Willen Vertrekken by M. D. Teenstra, Published by J. Oomkens & Zoon, 1855." (1855). *Van Raalte Papers: 1850-1859*. 295. https://digitalcommons.hope.edu/vrp_1850s/295

This Book is brought to you for free and open access by the Van Raalte Papers at Hope College Digital Commons. It has been accepted for inclusion in Van Raalte Papers: 1850-1859 by an authorized administrator of Hope College Digital Commons. For more information, please contact digitalcommons@hope.edu.

1855

Groningen, the Netherlands

Selections from book, entitled, *MENTOR: de Getrouwe Leidsman en Raadgever voor Landverhuizers, die naar Noord-Amerika Willen Vertrekken* by M. D. Teenstra, published by J. Oomkens & Zoon, 1855.

Pages excerpted are 166-71, 278-79, 284-87, 298-01, and 304-09. In these pages, several settlements are mentioned such as Holland, Michigan, and Albertus C. Van Raalte is mentioned on page 299. These are mainly first hand reports of Netherlanders who emigrated to America and are very happy that they did so.

In Dutch; translation by Dr. Henry ten Hoor

The book is in the possession of Dr. Robert P. Swierenga, Van Raalte Institute, Hope College, Holland, Michigan.

1

MENTOR
the faithful
Leader and Counselor
for
Emigrants
who
wish to move to North America
by
M.D. Teenstra
1855

page 166

Michigan: This state is made up of two large peninsulas and is among the western states mostly surrounded by fresh water lakes. Lake Michigan divides the state into a southern and a northern part. The northern, or upper, part is wild, cold, mountainous and thinly populated, is bound on the north by the upper lake (Lake Superior), on the east by the St. Mary's River and the Straits, on the south and west by Lake Michigan and Wisconsin, while the larger and more fruitful and more populated part is bound on the north by the Straits of Mackinaw, on the east by Lake Huron, the St. Clair River, Lake St Clair, the Detroit River and Lake Erie, on the south by the states of Ohio and Indiana and on the west by Lake Michigan. It is especially here and in some neighboring and abutting states such as Wisconsin, Illinois and Iowa that many Dutch households have settled. From the shores of the lakes the land rises toward

2

the middle to at least 300 feet, with the result that there are mighty tributaries and waterfalls. There are fertile corn fields, and the main products are wheat, rye and hay; also all grains, seeds, vegetables and root vegetables found in the Netherlands are grown here. In the northern part of the southern peninsula there are mountains and forests. The forests are full of wild game and the waters are full of fish. Even salmon of from 60 to 90 English pounds are found here. The mountains are also rich in minerals, among which are copper and iron. The main cities, towns and roads are found in the southern part, these being Lansing, the capital where the legislature of the state sit Detroit is a booming place on Lake St. Clair, from which a railroad runs through Ypsilanti, Ann Arbor, Jackson and Marshall to Kalamazoo, all of which are growing cities like those on the more southerly railroad: Monroe, Adrian, Jonesville and New Buffalo. More northerly, one finds on the eastern shore on a large bay the city of Saginaw, and more inland, Grand Rapids, a growing town of about 6000 inhabitants, many factories and many businesses and the head of a new railroad. More westerly are Grand Haven and Millpoint on the Grand River in Ottawa County, and somewhat south one finds between the Grand River to the north and the Allegan River to the south the colony of Holland where there are many people from Ommen, especially from ^{the district} Onderdendam.-- In this colony there were already 600 houses in 1853, forming the villages of Groningen, Holland, Zeeland, Drenthe, Friesland, Overijssel and Fillmore, a part of Newark, having churches and schools, preachers and

*Already more than 4000 Dutch people live in the state. Civilization and factories expand more and more, which is also the case for railroads, harbor works and such things. The southern railways connecting lake Erie with Lake Michigan are each about 200 English miles long, and on the north lateral lines are being connected.

2)

schoolmasters, where children are taught in English and Low Dutch. There is also already a newspaper, The Hollander, in our language, in the style of the Sheboygan paper, which latter is published weekly in Wisconsin. According to The Hollander of July 20, 1854, the total of that settlement was 2662 Dutch souls. In the region of Grand Rapids, 30 English miles east of Grand Haven, where one finds about 600 Dutch emigrants. These are still Dutch families who settled in America at the beginning of the 17th century and still understand the Dutch language fairly well although they speak it brokenly.

In upper Michigan Sault Ste Marie is located near the waterfalls north of Sugar Island.

WISCONSIN: Between Lake Michigan and the upper Mississippi River and north of Illinois lies Wisconsin, having a cold, fresh and healthful climate and usually an earlier and a later winter; but also, as in 1854, hot summers so that the thermometer records up to 95 or 96 degrees. The northern part of this state is wild and mountainous, the south flat and fertile, but still only slightly cultivated. However, the rapid development of this state is astonishing especially along the east shore and to the south.

Unusual wheat, rye, barley, hay, buckwheat, corn, peas, beans, brown beans, rapeseed, hemp, flax, kale, potatoes, turnips, carrots and other field vegetables and greens are raised.

In the north there are rough forested mountains where many animals of prey and much game are found; however, the ground

is rich with precious metals, especially copper, iron, lead and other minerals. 4

With the exception of California, there is no state in the union where the population is so rapidly increasing as in Wisconsin. Milwaukee, in 1835 scarcely known as a village or a port of call, is presently the most important business center of this area, with an outstanding harbor and inland railroads. Sheboygan, mentioned in the wandering Sheboy, more northerly, already has busy shipyards and a growing trade. More northerly Racine and Kenosha are rising ports as is Green Bay in the north. Madison, the capital, lies inland, as does Janesville near the souther state line. Prairie du Chein is a youthful city in the west where the Wisconsin River (300 English miles long) flows into the Mississippi.

OHIO, below Lake Erie, is the third stat in number of inhabitants and very prosperous by reason of farming, manufacture and trade; the soil is fertile and the whole state is criss-crossed with rivers and roads. All sorts of grains and vegetables are grown and there are also rich orchards, delicious apples and pears, nuts, pit fruits and grapes. Cincinnati, a prosperous and wealthy city, has the best market for pork and hogs in the union.

The Ohio River, the southern border, is 1250 miles long. Among the important cities should be mentioned: Columbus, the capital, Cleveland, Dayton, Zanesville and Springfield. Cleveland, so fortunately located on the shores of Lake Erie and with railroads to the south, east and west, has 30,000

inhabitants.

INDIANA is bounded on the north by Lake Michigan, on the east by Ohio, on the south by Kentucky and on the west by Illinois and is in climate and production much like Ohio. Some emigrants brought the grape vine over with good results, and at Vevay the production of wine in this state is already an important branch of activity. Besides, one finds here many delicious cherries and peaches and many kinds of nuts are native here. There is much export of salted and smoked fish and meat. The most important cities are: Indianapolis (the capital), Madison, New Albany, Evansville, Vincennes, Terre Haute, Lafayette, Logansport, Fort Wayne and Richmond.

ILLINOIS lies more westerly and below Wisconsin, abuts on the south on the Wabash and Ohio Rivers, on the west on the Mississippi and is one of the most fertile states in the union with a pleasant climate. Along the Illinois River one finds very expansive and grassy prairies; this river is 450 miles long and empties southwesterly into the Mississippi.

Besides the products grown in Ohio one finds here a growing tobacco industry. In the mountains there are rich iron and coal mines and the best lead mines in the entire union, especially in the area of Galena, and in the northwest part of this state there are innumerable salt deposits.

Chicago, on Lake Michigan, with a railroad to Galena, to the Mississippi and to other railroads that run to the south and east, is the most important and most prosperous trade center, increasing in the last 20 years in an amazing manner in size

and population so that now it has 65,000 inhabitants. It lies 90 miles south of Milwaukee, and earlier the distance from New York by water was almost 1500 miles, this distance is now one-third shorter because of railroad running straight across the states of Michigan and New York, so that now one does not have to travel northward through the Straits of Mackinaw, over all the lakes to Buffalo and farther to Albany. From Chicago, railroads and waterways extend in all directions and it is an important mid-point of the western states; on the lakes there are large and small sailboats and steamships, and southwesterly there are riverboats and many railroads in all directions.

The other important cities are: Waukegon, Quincy, Galena, Peoria, Springfield (the capital), Altona and Belleville.

IOWA is bound on the north by the still-wild Minnesota, on the east by the Mississippi, on the south by Missouri and on the west by the upper Missouri River. The lower part of this developing state is fertile, with a temperate climate. There are many streams and river branches. The land is only slightly cultivated but there is much forest with good wood, and mountains producing iron, lead and zinc. The most important is lead since this is of excellent quality and is very plentiful especilly in the vicinity of Dubuque, westwards from Galena. Grain farming promises good harvests.

Except for Iowa City (the capital) the most important settlements are: Burlington (near which is the Dutch colony called Pella), Muscatine, Keeokuk, Fairfield, Fort Madison, Bellevue, Davenport and Dubuque. These places are called cities

but they are not considered very great; some are miserable neighborhoods or projected towns. Various Indian tribes live in the northwest of this state, such as the Winnebagoes, Iowas, Sacks and Foxes.

MISSOURI, below Iowa to the west of the Mississippi and on both sides of the Missouri River, with vast prairies, is fertile, and in the mountains there are many good iron and lead mines:-- the first-named metal is found in one mountain which contains amazing amounts of pure iron.

Besides corn and other grains, tobacco and cotton are raised here. The most important cities are St. Louis, below the confluence of the Missouri and Mississippi, 1300 miles above the mouth of the last-named river. It has the most important cattle market in the west. The city boasts 41 churches, a city hall, a theater, hospital, orphanage, the Jefferson Barracks and other buildings. Other important cities of this state are St. Charles, Booneville, Fulton, St. Genevieve, Liberty, St. Joseph, Lexington, Jefferson City (the capital), New Madrid and Independence.

KENTUCKY on the east side of the Mississippi and below the Ohio River, extends westerly to Virginia and south to Tennessee. The lower part is fertile, the eastern part is mountainous, the western part is flat and grassy. The main products are grains, hemp, flax and tobacco. There are also a great many horses, cattle and hogs. There are also many salt springs, and below ground there are skeletons of many prehistoric beasts, among which a very large bones of the mammoth or the

mastodon, a sort of elephant with tusks of from 10 to 12 feet long. These beasts in former centuries lived in the swamps and morasse.

The Stateof Kentucky was first settled and cultivated by Daniel Boone and other brave hunters who settled here in 1770. In 1775 Boone established the town of Lexington. Besides this, the most importants cities are Louisville, Covington, Newport, Hickman. Marysville and Frankfort, the capital.

Tr.: H. ten Hoor

page 279

A countryman in the colony of Holland, lying about 43 degrees north longitude in the State of Michigan, south of Grand Haven on Black Lake, wrote from there to his mother, brothers and sisters on November 2, 1847.

"We are happy to be here. T. has already bought 15 acres of land, he lost his cow by its being crushed under a fallen tree, he has three pigs but these are in the woods and he doesn't know where. He is now building a new wooden house. It was true what they told us, we eat meat three times per day and often there are three courses on the table. We also have here very fine white flour and many good potatoes, much rice, dried apples and many other foods. ^{those who do not board with someone else but have their own households} ~~The first year everything must~~ ^{in the first year} ~~be bought from settlers who do not board with someone else but~~ ^{have to buy everything} ~~have their own households,~~ but in the next year, with blessing, he can grow everything himself.

Tr.: H. ten Hoor

The Hollander can form no idea of this New World. Formerly I thought that Holland was the best in the world, but this is from all points of view not true. Here there is a rich and blessed nature, and if they compare this with the Dutch country, how superior this is. All kinds of the best wood, good fruits and beautiful flowers are produced here by nature; in a word, this is the pride of God's creation. Prices here for an America pound (Dutch $4\frac{1}{2}$ onc.) and according to Dutch money are as follows: pork of a half foot thick 12 cents; fine wheat flour, which you call rusk flour 7 cents; butter 30 cents, etc. When you consider that there is no tax on anything and that cattle and hogs are fattened for slaughter in the woods without their being fed or put to pasture, then this is a good deal for the cattle people.

The climate here is beautiful, gentle and pleasant and not too warm, The Lake, a large river runs by the swamp and boggy woods. We have large fisheries here and fish is not expensive. America is not behind the Netherlands in scholarship. Some write in an exaggerated way about America and despise their Netherlands, to their shame. I will not do this. ^{Although} As an emigrant I firmly intend to remain here and have not the slightest intention of returning to Holland. For anyone who will work and is in his right mind America is a fortunate solution, etc.

The popular P. Zonne wrote from there on November 26, 1852, a piece about the town of Holland of which we quote the following from The Groningen Courant of July 26, 1853, No. 59:

Holland Township lies on the shore of Lake Michigan in Wisconsin, having an area of 44 square English miles and is 6 miles or 2 hours long along the Lake. The lower part is mixed, composed mostly of heavy clay, interspersed with sandy hills and much woods such as oak, maple, beech, etc., but little or no pine or cedar. The cleared land suits the farmer well. Already we have 200 farmsteads and 4000 to 6000 estimated cultivated acres of land. Five years ago we had about 59 head of cattle; now it will surely amount to 1000 milchcows and calves, 200 yoke of oxen (thus 400), 500 sheep, 1000 hogs, 50 beehives and 25 horses. The fish caught this year in Lake Michigan by the colonists amounts to over 100 barrels (containers of 200 American pounds of fish) which are sold at 7 dollars per barrel.

I know a number of people here who five years ago had nothing and other with about 100 dollars who now would certainly not trade their possessions for 2000 Dutch guilders, and some would not sell for 4000 guilders who five years ago had less than nothing but were deeply in debt. We have, as far as I know, only one poor person, a handicapped one who receives charity, and he is blind. There is a great plenty of everything and we have solf more that 1000dollars worth of slaughterable cattle. Raising cows, fat hogs, sheep and wool were profitable, and we don't dare to estimate the amount raised by shingles, staves, ties, potash and charcoal [?]. It is very rare to hear anyone complain here, the more so becaus eof the plentifulness of wheat rye, hay, buckwheat, corn and potatoes besides all

kinds of garden vegetables, peas, beans root vegetables and such, and even flax and hemp, which , even though rarely raised, give a good harvest. Also winter and summer rape is a welcome source of welfare for our colony, as as soon as there are mills here to press the oil, it will be raised.

"See there what we ^{thought} meant to have to share with you," write Rev. P. Zonne further, "also to convince others to come and live here: there is still room for a hundred households, and why should we not desire that our countrymen should share in the blessings here which God allows us to enjoy!"

"Here one can still buy land for \$3.25 per acre and thus find a plenty of the necessities of life for so little money! And this summer there were not enough laborers to employ at 75¢ per day American."

Anyone who wishes to live here I can assure with reliable wisdom that he who establishes himself here will, under God's blessing, find plenty of bread for himself and his dear ones."

Carpenter~~s~~ and ships carpenters, especially the latter, if they are skillful, can earn from \$1.50 to \$2.50 per day in Sheboygan where in 1853 and 1854 shipbuilding was flourishing. Sailors earn 20 - 30 dollars per month on the lakes.

Tr.: H. ten Hoor

IOWA is not less fertile than Illinois. There are broad meadows and a pleasant and healthful climate. To avoid lengthy discussion we wish to introduce here a few words from H.P.Scholte. A Voice from Pella, published in Amsterdam by Hoogkammer and Comp, 1848.

In that booklet Rev. S[cholte] tells that he was received in America very courteously and that even the highest officers in Washington were willing and able to be helpful to him in all ways, by which he was involuntarily forced to make a comparison with the Netherlands and her officials, which comparison turned out to be less than advantageous for those last named. Not only did I experience no surliness, not only was there never a greedy hand extended, but the greatest politeness and willingness in answering my questions, without any demand for reward, politely given, and later a free set of maps of the various states was sent to me in New York with advertisements of salable government land (see p. 3).

The Rev. S[cholte] realizes that the respect and politeness shown to the Dutch in America exceeds that enjoyed by other European people (see among others pp. 6-9, 11-13, 33 and 34 in the Supplement). He speaks of the Holland colony under Rev. van Raalte in Michigan and says: "The reasons why I finally rejected Michigan as it concerned a colony of Netherlanders were:

"1st the northerly location of the area" (Between 42° and 45° N.B. Meanwhile by means of intensive clearing of the forest,

that area is temperate and healthful with a pleasant climate, just as Milwaukee lies opposite on the other side of the Lake at the same latitude in Wisconsin).

"2nd. The total absence of proper roads by which to approach it" (By this time there some improved water routes and some railroads in the southern part of the state).

"3rd. The absence of sufficient prairie suitable for farming since almost everything is covered with heavy and closely growing tree." (Also that is disadvantageous to cultural development).

"4th. The nearness of Indians and the great distance to other populated and organized places." (Later the land was bought from the Indians for one shilling per acre, and these, numbering about 6000 souls, departed westward to Missouri).

However, Michigan is fertile and prosperous in the south; more northerly there are large and high trees everywhere, and the wood, though of the best quality, is so plentiful that it has little commercial value and clearing the ground is very difficult. There are some stream-driven sawmills.

Scholte settled in Iowa and founded the colony of Pella there.

PELLA, named after the former city in Macedonia, lies in Marion County in the southern part of Iowa, a new state situated south of Wisconsin, west of Illinois, and north of Missouri.

page 3000

Pella lies between 41° and 42° N.B. and 16° W.L. from Washington on a highway between the Des Moines River and the Skunk River

to the north, in fertile country and in the best part of Iowa, which was bought from the government at the established price of \$1.25 per acre. The land is divided into sections of 640 acres; one-sixteenth section of 40 acres is the smallest parcel that can be purchased from the state." (See also SIPMA, p. 12). Meanwhile, some sections were cleared since May 1844, i.e., settled and cultivated by various settlers or the first stllers with squatters' rights, who had to be bought out at a fair price for this cultivation while they were completely unaware of thr plan for the colonization of Netherlanders. The purchased towns lie in two townships, number 76 and 77. The northerly one, 77, is also called Jefferson Township, and the southerly one, 76, is called Lake Prairie Township, together making Pella, lying 120 English miles northwest of Keokuk, near the place where the Des Moines River empties into the Mississippi River and where there is regular steamboat service to St. Louis. There is also a highway that runs to Pella.

In the vicinity of Pella there are several streams with wells and the land rolling with low hills; the streams are very suitable for factories and along the rivers there is heavy and durable wood. There is also coal, lime and sandstone.

page 300

When Rev. S[cholte] arrived the settlers were already raising summer and winter wheat, corn, hay, buckwheat, hemp and flax; they grow flax only for the linseed, and they burn the stalks. The also raise cabbage, rape and onions of very good quality, various kinds of potatoes and and delicious melons on the

15
coldground. These prairie soils are composed of a rich black garden soil, which, after the first plowing is tender and easy to work.

The cattle is of good quality and the cows give a good quantity of milk; the sheep produce good wool; there are many hogs, and in the woods, besides wild game and fowl, various kinds of fruit trees and especially nut trees (also there are streams with much fish).

Thiso-called city of Pella, a neighborhood, lies on an elevation from which there is beautiful view of the surrounding country. The terrain is divided into 64 lots or blocks or squares, each 400 feet square; between them the roads all 100 feet wide run at right angles.

On January 1, 1848, the Dutch population of Pella was almost 1000, and that of the Holland colony in Michigan 2000.

Tr.: H. ten Hoor

page 305

In the Provincial Groningen paper of Saturday, October 14, 1853, Number 123, there is among the cointributed pieces the following:

To the Editor!

In contrast to the uncertain news of the bloody war in the East, cholera, hard times, poverty and misery, revolution in the South --, and horrible murder scenes in North-Holland and the outragrous stinginess of our prosperous western friends which lead only to worry and dissatisfaction, we are sending to the Editor for publishing in your widely-read paper good tidings from North America, which many may hear with satisfaction about their widely spread countrymen.

Givingspace to the mentioned letter in your paper will place me in your debt.

Your servant,

T.

October 12, 1854

Letter from North America.

Kornelis Geerts Bos, formerly a blacksmith at Uithuizen, who left here by way of Rotterdam to New York on April 12, 1854, wrote from Chicago on September 10 and following to his oparents in Ulrum a letter from which with the approval od G.K.Bos (his father) we excerpt the following:

"I have taken pen in hand in good health to write you a letter about how I am getting along. I am here in Chicago and have never been as well off as I am now. I have always been healthy and I hope that you too may receive this letter in good health. I earn 15 guilders per week and for that I do not have to work nearly as long as in Holland. We go to work here at 7 o'clock in the morning and work till 12 o'clock; then we eat; then we go back to work at 1 o'clock and work until 6 o'clock in the evening; so we work only 10 hours per day, and it is said among you that one must work hard here, but that is not so; anyone who comes here will find that out, but you won't believe this anyway. I pay 5 guilders per week for board and so have 10 guilders left over for myself. So a single person can save a penny or two here, but where you are you are always living on the edge. It is a shame that those single folk who really want to come to America, can't make up their minds. I would like to come back to Holland for pleasure, but never again as a citizen,

"W.Vos (formerly a wagon apprentice in Uskwert) lives near to me, Pieter Kooij of Uithuistermeeden (formerly a blacksmith) is living here, too, and is earning as much as I am, and Jan Sieverts of Uithuistermeeden (formerly a smith apprentice who emigrated a year earlier) earns more because he can understand some of the language. A tailor's apprentice can also earn lots of money here. Hillebrand Dob (formerly a tailor's apprentice in Uskwert) earns more than we do. A farm hand can earn 40 guilder and board per month. That's good money, too. So anyone

So, everyone who wants to come to America doesn't have to stay with you, but I will not advise anyone to come because sometimes they die of homesickness, but as for me, that doesn't bother me, I'm in good spirits and am just as healthy as I was in Holland, so that i have no regrets that I am here, but I do greatly regret that I did not come five years sooner. So, parents, whoever you are, if you have children who desire to go to America, don't deny them but let them do what they want, because if they stay with you they will suffer poverty and scarcity. A shoemaker cannot earn as much here as there because they do not know the work, but that is easily learned and then you can earn as much as we do. You sometime speak disrespectfully of America. Whoever does that should be punished. One can dress here in silk as easily as one can dress in common cloth in Holland. As to house maids, they dress here also in silken shawls, like a Dutch farmer's daughter and earn three guilden and board per week.

"Alje K. van Dellenis still healthy (he was formerly a farm hand in Vierhuizen), and his wife Aaltje B. Pruis (formerly maid at Elens, below Ulrum). I almost forgot that.

"Piece workers can earn 2 guilders and 50¢ per day; bakers can earn well here, too, so that I can truly say that it is good here for everyone. But old people, if they have a good life in Holland, should not come here because traveling is not easy for old people. Young men and young women can stand the trip even though it is hard for some.

page 307

"I sent you a letter on July 14 but have not yet received a reply so that I'm afraid it did not get to you, but I would very much like to have a reply to this one.

"I am still having some pleasure in my life and I am glad that I am here. While I was writing this letter, cousin A.K. van Dellen came to visit; at first he earned 50 guilders per month and now he makes 55; he works on a steam-driven sawmill and that is very satisfactory for him; his wife does no other work than that which belongs to the household. If all the women and girls had it so good as I know it can be, they would all come here if they could. When you read this you will perhaps say that these are lies, but if you think this, then I'll never write about it again. We also have here a Dutch newspaper (perhaps The Hollander, a daily published in the state of Michigan) which costs 5 guilders per year. From it we become aware of all unusual news that happens. Here in this state (Illinois) it is mostly unfit for farming but there is some farmland, but not much; it is most pasture. There is not much woods; there is more of it than in the state of Michigan. The cows that are here are heavier than yours, the price is 80, 85 to 90 guilders as it is with you. The horse here are like yours. The land that belongs to the city of Chicago is like that of Vriesland.

page 308

"There are many of you who think that if they come to America that then their joy is over; but, O no! That comes

first here because here everyone always has enough money. So, parents, I say again. Let your children do as they wish because then you will have no guilt if they don't prosper; but you, old people, if you have a good life, then never leave Holland.

"Here I stop writing."

We don't allow ourselves to share more quotations from letters that are received here from our acquaintances and trustworthy persons in America because they take too much space. Meanwhile the reports on earnings of early settlers agree pretty much for tradesmen and farmhands as amounting to 65 guilders per month and expenses for board, laundry, tobacco and pocket-money about 25 guilders; and if they are at the job for a year and can understand and speak a bit of the English language, then earnings are so much higher that they can easily pay for most of the expense for clothing and other necessities, so that a laborer in the western states of North America can more easily and with less thrift save 400 guilders than 40 in the Netherlands.

Those who wish to come to America should consult with returning emigrants and other experts as well as certain published letters and various travel descriptions. However, one should be careful, because one cannot always accept the pros and cons at face value, and the reports of travelers are sometimes exaggerated, as a certain traveler sang often -- we don't remember the exact words at this moment or who wrote it:

I narrate my journey and my return

To everyone in town and country.

I will spare no lies in my narration
A traveler always lies a little.
I will entertain the company
With strange tales .
I am always glad and happy
Because everyone listens to me.
Also my children
All cry happily
Papa, come to me, to me, to me, to me!
Another, another may, for all of me, go ajourneying,
For me it's done, for me it's done.

2 2

Tr.: H. ten Hoor

MENTOR;

DE GETROUWE

LEIDSMAN EN RAADGEVER

VOOR

LANDVERHUIZERS,

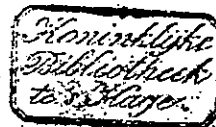
DIE NAAR

NOORD-AMERIKA WILLEN VERTREKKEN.

DOOR

M. D. TEENSTRA.

Ubi bene ibi patria.

TE GRONINGEN, BIJ

J. OOMKENS, I. Zoon.

1855.

gecultiveerd. Men vindt er grasrijke vlakten, op welke talrijke kudden rundvee rondzwerven, alsook buffels, herten en wilde paarden.

De grond is meerendeels zeer vruchtbaar. De hoofdprodukten van uitvoer zijn rietsuiker en boomwol.

Galveston, aan de Colorado-rivier omtrent 200 mijlen boven hare monding, is de voornaamste haven- en handelplaats; te Austin zetelt de regering. Van andere steden komen het meest in aanmerking: Houston, Washington, San Augustine, Nacogdoches, Brownsville en Matagorda.

Deze tien zuidelijke staten, zoo even door ons aangestipt, zijn voor onze Nederlandsche landverhuizers minder belangrijk om ze in hunne plaatsbeschrijvingen en bijzonderheden te kennen, dan de volgende westersche staten, inzonderheid de noordwestelijke.

Michigan. Deze staat bevat twee groote schier-eilanden en is van de westersche staten het meest door groote zoetwatermeren omgeven. Het meer Michigan scheidt dezen staat in een zuiderdeel en in een noorderdeel. Het noorder of bovendeel, woest, koud, bergachtig en schaars bevolkt, grenst in het noorden aan het bovenmeer (Lake superior), ten oosten aan de rivier en straat St. Marie, en ten zuiden en ten westen aan het meer Michigan en aan Wisconsin, terwijl het grootere vruchtbaarder en meer bewoonde zuidergedeelte ten noorden aan de straat Mackinaw, ten oosten aan het meer Huron, de St. Clair-rivier, het meer St. Clair, de Detroit-rivier en het meer Erie grenst, ten zuiden aan de staten Ohio en Indiana, en ten westen aan het meer Michigan paalt. Het is vooral hier en in eenige naburige en aangrenzende staten, alsmede in Wisconsin, Illinois en Iowa, dat zich vele Nederlandsche huisgezinnen gevestigd hebben.

Van af de oevers der meren rijst het land naar het midden wel 300 voeten opwaarts, ten gevolge waarvan sterk afstroomende rivieren met watervallen ontstaan. Men vindt er vruchtbare korenvelden, en de hoofdprodukten zijn tarwe, rogge en haver; echter verbouwt men er alle in Nederland voorkomende granen, zaden, groenten en aardvruchten. In het noorden van het zuidelijke gedeelte vindt men bergen en bosschen. De wouden zijn er rijk

aan wild en de wateren aan visch; men vindt er zelfs zalmen van 60 tot 90 Eng. ponden.

Ook zijn de bergen rijk aan mineralen, waaronder veel koper en ijzer. De voornaamste steden, vlekken en spoorwegen vindt men alle in het zuidelijke gedeelte, zijnde Lansing, de hoofdplaats, alwaar de regering van dezen staat zitting houdt. Detroit is een bloeiende plaats aan het meer St. Clair, van waar westwaarts een spoorweg over Ypsilanti, Ann-Arbor, Jackson en Marshall naar Kalamazoo loopt, zijnde alle opkomende steden, zoo als ook die aan den meer zuidelijken spoorweg: Monroe, Adrian, Jonesville en nieuw Buffalo. Meer noordelijk vindt men op de oostkust aan eene ruime baai Saginaw, en binnen 's lands Grand Rapids, een opkomend stadjje met 6000 inwoners, vele fabrieken en handel, en den aanleg van een nieuwen spoorweg. Meer westwaarts Grandhaven en Millpoint aan de Grandrivier in County Ottawa op de westkust, en iets zuidelijker vindt men aan Black-lake tusschen de groote rivier ten noorden en de Allagan-rivier ten zuiden de kolonie Holland, in welke zich vele Ommelanders, inzonderheid uit het kanton Onderdendam, bevinden. — In deze kolonie vond men in 1853 reeds 650 huizen, uitmakende de dorpen: Groningen, Holland, Zeeland, Drenthe, Friesland, Overijssel en Fillmore, een deel van Newark, hebbende kerken en scholen, predikanten en schoolonderwijzers, waarin men in de Engelsche en Nederduitssche talen onderwezen worden. Ook geeft men er reed een dagblad, *de Hollander*, in onze taal uit, in navolging van den Sheboygan-nieuwsbode, welke laatste te Sheboygan in Wisconsin wekelijks het licht ziet. Volgens den *Hollander* van 20 Julij 1854 bedroeg toen het getal dier nederzetting 2662 zielen Nederlanders.

In geheel den staat wonen reeds meer dan 4000 Nederlanders, de cultures en fabrieken breiden zich meer en meer uit, zoo als ook de spoorwegen, havenwerken en dergelijke. De zuidelijke spoorwegen ter verbinding van het meer Erie met het Michigan-meer zijn ieder omstreeks 200 Eng. mijlen lang, en men legt noordwaarts ook zijtakken naar dezelve.

In de onstreken van Grand-Rapids, 30 Eng. mijl. oost-

waarts van Grandhaven, waar men omstreeks 600 Nederlandsche landverhuizers vindt, zijn nog Nederlandsche familiën, die zich reeds in het begin der 17de eeuw in Amerika gevestigd hebben en nog vrij goed de Hollandsche taal verstaan, ofschoon zij die gebrekkig spreken.

In boven-Michigan ligt Sault St. Marie, aan de waterfallen boven het Suiker-eiland.

Wisconsin. Tusschen het meer Michigan en de boven-Mississippi-rivier en ten noorden van Illinois ligt Wisconsin, hebbende een koud, frisch en gezond klimaat en in den regel een vroegen en een laten winter; doch ook, zoo als in 1854, heete zomers, zoodat de thermometer in Julij tot 95 en 96 graden rees. Het noorden van dezen staat is woest en bergachtig, het zuiden vlak en vruchtbaar, echter nog weinig gecultiveerd. Verbazend is echter de snelle ontwikkeling van dezen staat, inzonderheid langs de oostkust en naar het zuiden.

Men verbouwt er uitmuntende tarwe, rogge, gerst, haver, boekweit, maïs, erwten, boonen, bruine stambonnen, koolzaad, hennep, vlas, boerekool, aardappelen, knollen, wortelen en andere veldvruchten en moesgewassen.

In het noorden vindt men barre boschrijke bergen, waar op veel roofgedierte en wild gevonden wordt; echter is de grond daar rijk aan edele metalen, vooral aan koper, ijzer, lood en andere delfstoffen.

Met uitzondering van Californië is er in geheel de Unie geen staat, waar de bevolking zoo spoedig is toegenomen als in Wisconsin. Milwaukee, in 1835 naauwelijks als dorp en aanlegplaats bekend, is thans de belangrijkste handelstad van dit gewest, met een uitmuntende haven en binnenslandsche spoorwegen. Sheboygan, in de wandeling Sheboy genoemd, meer noordelijk, heeft reeds drukke scheepstimmerwerven en een toenemenden handel; meer zuidelijk zijn Racine en Kenosha opkomende kustplaatsen, als ook Greenbay in het noorden. Madison, de hoofdplaats, ligt meer binnen 'slands, als ook Janesville aan de zuidelijke grenzen. Prairïe du Chien is eene nog jeugdige stad in het westen, alwaar de Wisconsin-rivier (300 Eng. mijlen lang) zich in de Mississippi ontlast.

Ohio, beneden het meer Erie, is de derde staat in talrijk-

heid der bevolking en zeer bloeiende door landbouw, fabrieken en koophandel; de grond is er vruchtbaar en geheel de staat is met rivieren en wegen doorsneden. Men verbouwt er alle graansoorten en groenten, en men heeft er tevens rijke boomgaarden, heerlijke appelen en peren, noten, steenvruchten en wijndruiven. Cincinnati, een welvarende en rijke stad, heeft van geheel de Unie de belangrijkste markt van spek (pork) en varkens.

De rivier Ohio, de zuidelijke grensscheiding, is 1250 mijlen lang. Onder de belangrijke steden dienen hier genoemd te worden: Columbus, de hoofdplaats, Cleveland, Dayton, Zanesville en Springfield. Cleveland, zoo gunstig in het noorden aan het meer Erie gelegen en met spoorwegen naar het zuiden, oosten en westen, heeft 30,000 inwoners.

Indiana grenst ten N. aan het meer- en den staat Michigan, ten O. aan Ohio, ten Z. aan Kentucky en ten W. aan Illinois, zijnde in klimaat en productie vrij gelijk aan Ohio. Eenige emigranten bragten hier met goed gevolg den wijnstok over, en bij Vevay is de wijnbouw in dezen staat reeds een belangrijke tak van nijverheid. — Ook vindt men er overheerlijke kersen en perzikken op stam, en vele soorten van noten zijn hier inheemsch. Men verzendt van hier ook veel gerookt en gezouten spek en vleesch.

De voornaamste steden zijn: Indianapolis (de residentieplaats), Madison, New-Albany, Evansville, Vincennes, Terre-haute, Lafajette, Logansport, Fortwayne en Richmond.

Illinois ligt meer westwaarts en beneden Wisconsin, grenst ten zuiden aan de Wabach- en de Ohio-rivieren, en ten westen aan de Mississippi, en is een der vruchtbaarste staten der Unie met een aangenaam klimaat. Aan de Illinois-rivier vindt men zeer uitgestrekte en grasrijke prairïen; deze rivier is 450 mijl. lang en ontlast zich Z. westwaarts in de Mississippi.

Behalve de produkten, die men in Ohio verbouwt, vindt men hier ook eenen toenemenden tabaksbouw. Men vindt in de bergen rijke ijzer en steenkoolmijnen en de belangrijkste loodmijnen van geheel de Unie, vooral in den omtrek van Galena in het N. W. van dezen staat, en ontelbaar veel zoutbronnen.

Chicago, aan het meer Michigan, met een spoorweg naar Galena, aan de Mississippi en aan andere spoorwegen, die naar het zuiden en oosten leiden, is de voornaamste en meest bloeiende handelstad, nemende in de laatst verloopene 20 jaren op een verbazende wijze in omvang en bevolking toe, zoodat ze nu reeds 65,000 inwoners telt. Zij ligt 90 Eng. mijlen zuidwaarts van Milwaukee, en vroeger was de afstand over de meren bijna 1500 mijlen van New-York, zijnde deze afstand nu $\frac{1}{3}$ korter door het leggen van spoorwegen dwars door de staten Michigan en New-York, zoodat men nu niet meer noordwaarts door de straat Mackinaw, over alle de meren naar Buffalo en verder over Albany behoeft te reizen. Van Chicago verspreiden zich naar alle zijden spoor- en waterwegen, en het is een belangrijk middenpunt in de westersche staten; op de meren heeft men groote en kleine zeilschepen en stoombooten, zoo ook zuidwestwaarts rivierbooten en menigvuldige spoorwagens naar alle rigtingen.

De andere voorname steden zijn: Wankegon, Quincy, Galena, Peoria, Springfield (de hoofdpl.), Alton en Belleville.

Jowa grenst ten N. aan het nog woeste Minnesota, ten O. aan de Mississippi, ten Z. aan Missouri en ten W. aan de boven Missouri rivier. De bodem vandezen nieuw opkomenden staat is vruchtbaar, het klimaat gematigd. Men vindt er vele beken en riviertakken. De grond is nog weinig gecultiveerd, maar er is veel bosch met uitmuntend hout, en bergen, waarin ijzer, lood en zink. Het voornaamste is echter lood, zijnde van eene uitmuntende kwaliteit, dat hier tevens in grooten overvloed aanwezig is, inzonderheid in den omtrek van Dubuque, westwaarts van Galena. De graanbouw belooft hier rijke oogsten.

Behalve Jowa-City (de zetel des bestuurs) zijn de voornaamste nederzettingen: Burlington, (in welks nabijheid ook de Nederl. kolonie Pella ligt), Muscatine, Keekuk, Fairfield, fort Madison, Bellevue, Davenport en Dubuque. Men noemt deze plaatsen wel towns (steden), doch men stelle er zich geen te groot dankbeeld van voor; sommige zijn ellendige buurtschappen of geprojecteerde steden. In het N. W. van dezen staat wonen verschillende stammen van Indianen, als: Winnegaboes, Jowa's, Sacks en Foxes.

Missouri, beneden Jowa, ten W. van de Mississippi en ter weerszijden van de rivier Missouri, met onafzienbare prairiën, is vruchtbaar, en in de bergen is eene groote hoeveelheid uitmuntend ijzer en belangrijke loodmijnen; — het eerstgenoemde metaal vindt men in eenen berg, welke verbazende massa's zuiver ijzer bevat.

Behalve mais en andere granen verbouwt men hier ook tabak en katoen. De belangrijkste steden zijn St. Louis, beneden de zamenvloeiing van de Missouri in de Mississippi, 1300 Eng. mijl. boven de monding van laatst genoemde rivier. Zij heeft de belangrijkste veemarkt van het westen. De stad prijkt met 41 kerken, een stadhuis, schouwburg, hospitaal, weeshuis, de Jeffersons kazerne en andere gebouwen. Verder worden onder de belangrijke steden van dezen staat genoemd: St. Charles, Booneville, Fulton, St. Geneviève, Liberty, St. Joseph, Lexington, Jefferson-City, (de hoofdpl.), New-Madrid en Independence.

Kentucky, aan de oostzijde van de Mississippi en beneden de rivier Ohio, grenst ten westen aan Virginia en ten zuiden aan Tennessee. De bodem is vruchtbaar, het oostelijke gedeelte is bergachtig, het westelijke vlak en grasrijk. De hoofdprodukten zijn granen, hennep, vlas en tabak er is ook een groote overvloed van paarden, runderen en varkens. Men vindt er vele zoutbronnen, en in den ondergrond geraamten van dieren uit de voorwereld, waaronder zeer groote beenderen van den mammoeth of het ohio-dier (mastodont), een soort van olifant, met slag-tanden van 10. a 12 voeten lang. Deze dieren leefden hier in vroegere eeuwen in zwampen en moerassen.

De staat Kentucky werd het eerst bewoond en bebouwd door DANIEL BOONEN en eenige andere moedige jagers, die zich hier in 1770 vestigden. In 1775 legde BOONEN de grondvesten der stad Lexington. Behalve deze zijn de voornaamste steden: Louisville, Covington, New-port, Hickman, Maysville en Frankfort, de hoofdplaats.

Tennessee, ten Z. van Kentucky, bevat twee belangrijke rivieren, die N. W. waarts in de Ohio uitstroomen: de noorder Cumberlandrivier en de zuider Tennessee genoemd. De laatste is met hare kronkelingen 900 mijlen lang, en de eerst genoemde 600 mijlen. De grond is

ken, schoenen, hoeden, gereedschappen, meubelen en wie weet wat niet al, waarvoor hij de produkten der farmers inruilt; het zijn gewoonlijk ware geldduivels en smousen, die den armen boer en werkman ten geesel strekken."

„Te Rapids ligt over de Grandrivier een schoone brug van omstreeks 1000 voeten lang, rustende op 8 hoofden, zoodat de boogspanning telkens meer dan 100 voeten bedraagt, hangende van boven ter weerszijden in hekwerk en kettingen, welke leuningens verschovene vierkanten vormen." — „Ook de huisbalken zijn eigenlijk slechts smalle posten op den kant, liggende niet ver van elkander, terwijl zij bovendien onderling geschoord en aan elkander verbonden zijn; hierdoor bezitten dezelve eene overvloedige draag- en steunkracht, terwijl eene overtollige zwaarte die kracht niet zoude vermeerderen."

„Wij zien hier soms ook Indianen of Roodhuiden; zij leiden met de hangmat op de rug een zwervend leven. Zoo wel de vrouwen als de mannen zijn gewapend. Overal slaan zij hunne woningen (door hen wigwams genoemd) aan de rivieren, wegen of in de bosschen op, stekende eenige stokken schuins in den grond, welke zij met grove matten omhangen, de bovenpunt open latende, gelijkende als dan in vorm op een afgeknot suikerbrood. In het midden hebben zij het vuur, om 't welk de geheele familie met de voeten naar het vuur gekeerd liggen gaat en 's nachts op riet of boombladeren of op matten slaapt.

„Het zijn ruwe onbeschaafde menschen, die men ook veel in kano's op de rivieren ziet, levende van jagt en visscherij, ofschoon enkelen zich ook op den landbouw beginnen toe te leggen. Voor bewezene diensten blijven zij steeds zeer erkentelijk, maar den genen, die hen bedriegt of onrecht doet, blijven zij eenen onverzoenlijken haat toedragen, en zij wreken zich op hem tot in den dood." — Doch wij willen geene uitweidingen maken door meer uit die brieven met betrekking tot de Indianen af te schrijven. Om dan op de landverhuizers terug te komen. „Het vaste loon is hier bij een boer 100 à 120 dollars en de kost (in boarding) in het jaar." Sommigen verdienen echter in den zomer ook wel een dollar per dag op eigen kost,

doch dan moet men in den winter voor minder daggeld naar werk zoeken. Een boarder (kostganger) moet zijne maandelijksche uitgaven voor spijs en drank, slapen en bewasschen op 10 dollars stellen. „Wie vaardig is in het boomen vellen en het shingles (*) maken, kan echter ook in den winter goed geld verdienen. Sommigen (op eigen kost) wel een dollar per dag," zeide ons een van daar naar herwaarts voor eenige maanden teruggekeerde landgenoot, die nu reeds weder derwaarts is vertrokken. Anderen vinden werk op stoom-houtzaagmolens of in een ander fabriek, en bij toenemende bekendheid met het werk kan men ook hooger loon bedingen. „Het werkvolk heeft het hier (in Michigan) veel beter dan in Nederland (schrijft men ons), en hier is altijd en overal werk genoeg."

Een landgenoot in de kolonie Holland, liggende bijna 43 graden N. breedte in den staat Michigan, zuidwaarts van Grandhaven aan Black-lake schreef, van daar aan zijne moeder, broeders en zusters, d. d. 2 Nov. 1847.

„Wij verheugen ons hier te zijn. T. heeft al 15 akkers land gekocht, zijne koe heeft hij verloren onder het vallen van een boom, hij heeft drie varkens, maar deze zijn in het bosch, hij weet niet waar. — Hij bouwt hier reeds een nieuw houten huis. — 't Was waar ook, wat ze ons gezegd hebben, wij eten driemaal daags vet vleesch en vaak wel drierlei geregten op de tafel; ook hebben wij hier zeer fijn weitenmeel, en veel goede aardappelen, rijst en gedroogde appelen en vele andere spijzen. Het eerste jaar moet alles door de landverhuizers, die niet bij een ander in den kost gaan, maar eene eigen huishouding hebben, gekocht worden, maar op een volgend jaar kan hij met zegen alles zelf verbouwen. De grond

(*) Shingles zijn houten plankjes, die men van blokken hout van een kleine paar voet lengte, ter breedte van ruim een half voet klooft, dienende op de daken der huizen in plaats van lei of pannen, zijnde onder den naam van singels ook in Suriname algemeen in gebruik, eene benaming afkomstig van het Noordsche skinn: huid, bekleedsel, bast, zijnde verwant met het latijnsche scindula en het middeleeuwsche scandula.

stek goed, en wij zijn niet ver van goede marktplaatsen verwijderd, zijnde voor de toekomst een voordeelige zaak. Wij wonen 15 uren van de stad Milwaukee (liggende meer zuidwaarts), $4\frac{1}{2}$ van de stad Washington en $5\frac{1}{2}$ van de stad Sheboygan, dus is het vooruitzicht hier wonder schoon. Van Michigan heb ik afgezien, wijl het daar minder gezond is als hier. Wij verbouwen hier aard-appelen, erwten en andere vruchten in overvloed, en melken eene koe. Hier zijn 80 Hollandsche huisgezinnen gevestigd en de Amerikanen wonen rond om en bij ons. Wij wonen een kwartiertje van de kerk en Ds. ZONNE is onze leeraar.

Van deze Nieuwe wereld kan de Hollander zich geen denkbeeld vormen. Vroeger heb ik gemeend, dat Holland het puik der wereld was, maar dit is in alle opzichten het geval niet. Men vindt hier een rijk gezegende natuur en als men dan in verband beschouwt de zaken van den Hollandschen staat, wat is het hier dan verkieselijk te zijn. Allerlei soorten van best hout, edele vruchten en schoone bloemen levert de natuur hier op; met één woord, het is hier een pronkstuk van Gods schepping. — De prijzen zijn hier het Amerikaansche pond ($4\frac{1}{2}$ onc. Nederl.) en naar Holl. geld, als volgt: Spek van een halve voet dik 12 cent; vet rundvleesch 10 cent; boekweittenmeel 7 cent; fijn tarwemeel, bij u beschuitmeel, 7 cent; boter 30 cent, enz. Als men nu rekent dat er nergens belasting op is, en het vee en de varkens volslagen vet in het bosch worden zonder dat men het behoeft te mesten of in afgeschut land te weiden, dan maakt dit voor de veehouders een goede berekening.

Het klimaat is hier gezond, zacht en lieflijk en niet te warm. De Lake, een groote rivier, gaat hier langs het zwamp en moerasrijke bosch. Wij hebben hier uitgebreide visscherijen en de visch is niet duur.

In het wetenschappelijke staat Amerika niet bij Holland ten achteren. Sommigen schrijven veel overdrevens van Amerika en verachten tot hunne eigene schande het moederland, dit zal ik niet doen, alhoewel ik als landverhuizer met standvastige voornemens hier denk te blijven en

geen den minsten trek gevoel om naar Holland terug te keeren. — Amerika is voor iemand, die werken wil en gezond van hoofd en zinnen is, eene uitkomst." enz.

De evengemelde P. ZONNE schreef van daar in dato 26 Nov. 1852 over Town Holland een stukje, waarvan wij het volgende uit de Groninger Courant van 26 Julij 1853, n°. 59 overnemen:

De Township (gemeente) Holland ligt aan het Meer Michigan in Wisconsin, hebbende eene oppervlakte van 44 □ Eng. mijlen, en is aan het Meer 6 mijlen of 2 uren breed. — De bodem is gemengd, bestaande meest uit zware klei, afgewisseld door zandige heuvels, — en veel houtgewas, als: eiken, ahorn, beuken, enz. doch weinig of geen pijn- en cederhout. — De van bosch gezuiverde bodem beloont ruim des landmans vlijt. Wij hebben thans reeds ruim 200 ontgonnen bouwhoeven, en naar raming 4000 à 6000 gecultiveerde akkers land. Vijf jaren geleden bezaten wij circa 50 stuks hoornvee, nu zal dit getal zeker tot 1000 stuks melk- en jongvee, 200 juk ossen, dus 400 stuks, 500 schapen, 1000 varkens, 50 korven bijen en 25 paarden gestegen zijn. De visch, in dit jaar door onze kolonisten gevangen in het Meer Michigan, bedraagt ver over de 600 barrels, (vaten van 200 Amerikaansche ponden visch), welke verkocht zijn tegen 7 dollar per barrel.

Ik ken hier onderscheidene lieden, die voor 5 jaren niets bezaten, en andere met omstreeks 100 dollar, en die nu zeker hunne bezittingen voor geen 2000 Holl. guld. willen overgeven, en zelfs sommige voor geeue 4000 guld. en die voor vijf jaren minder dan niets hadden, doch met schulden beladen waren. Wij hebben, zoo ver mij bekend is, slechts ééne arme, een ongelukkige, die bedeed wordt, en deze is blind. Er is overvloed van alles, en wij hebben voor meer dan 1000 dollar aan vet-vee verkocht. Ook was de opbrengst van het melkvee, vette varkens, schapen en wol zeer aanzienlijk, en wij durven niet bepalen de hoegrootheid der opbrengst van shingles, duigen, ties (dwarsbalken voor spoorwegen), asch en zwartzout. Hier is het hoogstzeldzaam, iemand te hooren klagen, te meer daar er overvloed van tarwe, rogge, gerst, haver, boek-

weit, mats en aardappelen is, benevens allerlei tuinvruchten, erwten en boonen, moesgroenten en dergelijke, en zelfs vlas en hennep, dat, hoewel nog weinig verbouwd wordende, een uitmuntend gewas oplevert. Ook zal het zomer- en het winterkoolzaad voor onze kolonie eene rijke bron van welvaart openen, zoodra hier ook molens, om de olie te slaan, zullen zijn gebouwd."

"Zie daar, wat wij meenden te moeten mededeelen," (schrijft Ds. P. ZONNE verder) „ook zeker met het doel om anderen uit te lokken om hier te komen wonen: er is nog plaats voor 100 huisgezinnen en waarom zouden wij niet begeeren, dat onze landgenooten ook hier met ons in al de zegeningen deelden, die God ons doet genieten!"

"Hier kan men voor 3¼ dollar per acre nog land kopen en dus voor zich en de zijnen nog overvloed van levensnoodwendigheden vinden, en dat voor zoo weinig geld! — Ook arbeiders waren er dezen zomer tegen een dagloon van 75 cents Amerikaansch niet genoeg te vinden."

"Wie lust heeft hier te wonen kan ik met de meest mogelijke gewisheid verzekeren, dat hij, die zich hier vestigt, onder Gods zegen ruim brood voor zich en de zijnen kan vinden."

Huis- en scheepstimmerlieden, vooral de laatsten wanneer zij hun werk goed verstaan, kunnen te Sheboygan, alwaar in 1853 en 1854 de scheepsbouw zoo zeer is toegenomen, van 1½ tot 2½ dollar per dag verdienen. Varensgezellen verdienen op de Meren 20 tot 30 doll. 's maands.

De volgende brief van een onzer kennissen deelen wij verkort en gewijzigd mede:

„Chicago (staat Illinois) 17 Sept. 1853.
Ik bevinde mij dan nu 6 mijlen ten zuidwesten van de stad Chicago in het noordelijke deel der staat Illinois, en mijn hoofdbron van bestaan vinde ik in de koemelkerij. Gij hebt wel eens gezegd dat wij hier in de wildernissen bij guur weder of een drukkende hitte zwaar en tot laat op den avond zouden moeten werken en weinig vermaken en genoegens van het gezellige leven zouden

smaken, en dat BILDERDIJK zeide: „De bosschen zijn wel schoon, maar de boomen spreken niet." — Doch ik kan u verzekeren, dat wij hier groote opene velden en meer gras als boomen hebben en dat wij — niet alleen de veehouder maar ook zijn werkvolk, — hier meer en beter voedsel hebben als wij bij u in Nederland hadden. Wat wij oogsten en wat wij verdienen is het onze, wij hebben hier geene ambtenaren als hongerige honden aan de deur staan, die zoo als bij u het door ons zoo zuur verdiende weder van ons komen opeischen, en ons het brood en de brandstof, woning en schoolonderwijs zoo duur maakten, dat de geringe daglooner in zijne schamele woning moet hongeren en kleumen, en onder allerlei gebrek en ontberingen verdrukt en miskend wordt. Doch hebben wij hier geen overlast van veldwachters en politieagenten, wij hebben er ook geen genot van, en de reizende vreemdeling is aan allerlei bedrog en afzetterij blootgesteld.

De veeteelt vereischt hier niet zoo veel handenwerk en dagelijksche uitgaven als de akkerbouw, en onze boter en kaas is zelfs in naburige staten gerenomeerd, niet alleen bij de hier wonende Duitschers en Engelschen, maar ook bij de Amerikanen, waardoor wij een prijs voor de zuivel kunnen bedingen, niet minder als in Holland zelve.

Bij u krijgen de vrouw en kinderen der daglooners geen spek of vleesch, renzel of ongel te proeven, zij eten hunne sobere spijzen uit het water, en moeten in hunne armoede van turf, brood, zout, zeep, en van wat niet al meer, belastingen betalen. Hier hebben zij driemaal daags spek of vleesch en in plaats van rogge uitmuntend blank tarwebrood, dat ieder huishouding zelve bakt. En volksvermaken? — Welke vermaken en nitspanningen heeft de werkman en kleine burger bij u? — Geene! Deze zijn uitsluitend voor de meer gegoeden. Hier mag ieder jagen en visschen zoo dikwerf als men er vermaak in schept, en men is aan geene lastige en kostbare formaliteiten en akten onderworpen, en die de geringe burger bij u ook niet kan betalen.

Het is waar, de boomen spreken ons niet toe, maar ook bij u spreken de menschen, die de kruin wat hooger ver-

loon bereikte dat rijk den grootsten bloei en luister. FABRICIUS, de onomkoopbare en onverschrokkenene, was arm, en CURIUS DENTATUS werd van zijnen eenvoudigen zelf bereiden rapen-maaltijd tot bevelhebber der legioenen geroepen en deed de Romeinsche wapenen zegepralen. CINNATUS, even zeer beroemd door zijne heldendaden, als geacht om zijne edelmoedigheid, belangeloosheid en matigheid, werd tot consul verheven! De afgevaardigden, die hem dit kwamen bekend maken, vonden hem op het veld achter den ploeg.

Bij u aanbidt men het geld en hen, die van aanzienlijke familien afkomstig zijn. Wie bij u geen geld of geen uitgestrekt land in bezit heeft, wordt als een boardner (kostganger) in den staat beschouwd; — verstand en deugd, zonder geld of een' hooge geboorte, is bij u als mosterd zonder vleesch en peper zonder haring.

Steekt gerust het ruime sop over, om u in een land te vestigen, waar men uwe waarde als werkzaam mensch beter op prijs zal stellen; is het niet om u zelve, doet het dan in het belang uwer kinderen of naaste bloedverwanten, voor welke gij ook hier een goed middel van bestaan zult vinden.

Twee zoons van WILLEM RITSEMA, daglooner onder Vierhuizen, schreven in d. d. 19 Maart 1854 uit Chicago kort na hunne aankomst: „Wij verdienen hier ieder 18 dollar in de maand, en wij moeten wekelijks 2 dollar voor kost en bewasschen betalen, zoodat wij in de maand nog 25 Hollandsche guldens over hebben, voor kleederen, zakgeld, tabak, enz. — JACOB is bij een melkboer en ik (PIETER de oudste) ben bij een bierbrouwer.” In eenen lateren brief schreef men: „In Junij 1854 zijn te New-York in drie dagen tijds 21,000 landverhuizers aan wal gestapt, zijnde 7000 per dag. — Gemiddeld is dat getal over een geheel jaar reeds meer dan 1000 per dag.” „Het is hier een goed land en er kunnen nog vele werklieden bij ruime verdiensten geplaatst worden.”

Jowa is vooral niet minder vruchtbaar dan Illinois. Men vindt er uitgestrekte grasvelden en een aangenaam en gezond klimaat. — Om niet te breedvoerig te worden, willen wij hier nog een paar woorden aanstippen uit: H. P.

SCHOLTE *eene stem uit Pella*. Te Amsterdam bij HOOGKAMER en Comp. 1848, f 0-50.

In dat boekje berigt Ds. S., dat hij zeer voorkomend in Noord-Amerika ontvangen werd, en dat zelfs de hogere beambten te Washington gewillig en bereid geweest waren, om hem in alle opzichten behulpzaam te zijn, waardoor hij onwillekeurig gedrongen werd tot het maken van eene vergelijking met Nederland en deszelfs beambten, welke vergelijking niet ten voordeele van het laatst genoemde land uitviel. Niet alleen ondervond ik geene norschheid, niet alleen wordt er nergens eene begeerige hand uitgestoken; maar bij de grootste bescheidenheid en gewilligheid in het beantwoorden mijner onderzoekende vragen, werden mij, zonder eenige belooning te vorderen, gedrukte bescheiden gegeven, terwijl mij eenige dagen later te New-York kosteloos een stel kaarten van de verschillende staten werd toegezonden, met aanwijzingen van de verkoopbare gouvernementslanden” (zie bl. 3).

De heer S. geeft hoog op van de achting en onderscheiding, die de Hollanders in Amerika boven andere Europische volken genieten. (Zie onder anderen bl. 6—9; 11—13; 33 en 34 en de Bijlagen). Hij spreekt van de Hollandsche kolonisatie onder Ds. VAN RAALTE in Michigan, en zegt: „De oorzaken, die mij ten eenenmale van Michigan deden afzien, wat betreft de kolonie van Nederlanders, waren:

- „1°. De te noordelijke ligging dier streek.” (Tusschen 42° en 45° N. B. Intusschen is bij toenemende opruiming van het bosch dat oord thans zeer gematigd en gezond, met een aangenaam klimaat, even als het daartegen overliggende Milwaukee aan de overzijde van het meer op dezelfde breedte in Wisconsin).
- „2°. Het geheele gebrek aan geschikte wegen in het land om er te komen.” (Thans zijn er bij verbeterde waterwegen ook reeds eenige spoorwegen in het zuidelijke gedeelte van dezen staat).
- „3°. Het gebrek aan genoegzame prairie, geschikt voor bouwgrond, daar alles bijna met dicht en zwaar geboomte bedekt is.” (Ook dat bezwaar is door toenemende cultuur verminderd).

„4°. De nabijheid der Indianen en de verre afstand van andere door blanken bewoonde en georganiseerde plaatsen.” (Later heeft men het land tegen één shilling per acre van de Indianen gekocht, en deze zijn ten getalle van omstreeks 6000 zielen meer zuidwestwaarts naar de Missouri gewesten vertrokken).

Intusschen is Michigan in het zuiden vruchtbaar en welvarende; meer noordelijk is alles zwaar en hoog bosch, en het hout, hoe edelsoortig ook, heeft van wege den overvloed bijna geene verkoopwaarde en de ontginning der gronden is er zeer moeilijk. Men vindt er eenige stoom-houtzaagmolens.

SCHOLTE vestigde zich dan in de staat Jowa en stichtte daar de kolonie Pella.

Pella, aldus genoemd naar een voormalige stad in Macedonië, ligt in Marion-County in het zuidelijke gedeelte van Jowa, welke nieuwe staat ten zuiden van Wisconsin, ten westen van Illinois en ten noorden van Missouri ligt. Pella ligt tusschen 41° en 42° N. B. en 16° W. L. van Washington, aan een straatweg tusschen de rivier des Moines ten zuiden, en de Skunk-rivier ten noorden, in een vruchtbaar land en in een der beste gedeelten van Jowa, hetwelk tegen den vastgestelden prijs van 1¼ doll. per acre van het gouvernement werd aangekocht. „Het land wordt verdeeld in sectien van 640 akkers; ¼ sectie of 40 akk. is het kleinste perceel, dat van den staat kan worden aangekocht.” (Zie ook SIPMA bl. 12). Intusschen waren sommige gedeelten sedert Mei 1844 geclaimd, d. i. door verschillende settlers of de eerste nederzetter met het regt van naasting bewoond en bearbeid, welke voor deze cultivering moesten worden uitgekocht, dat dan ook nog al tegen billijke prijzen gelukte, wijl zij van het plan eener kolonisatie van Nederlanders nog geheel onbewust waren. De aangekochte farms (boerderijen) liggen in twee townships (gemeenten) n°. 76 en 77. Het noordelijkste 77 wordt ook Jefferson-Township; en het zuidelijkste n°. 76 Lake Prairie-Township genaamd, makende te zamen Pella uit, liggende op nagenoeg 120 Eng.-mijlen N. W. van Keokuk,

nabij de plaats, alwaar de rivier des Moines zich in de Mississippi-rivier ontlast en van waar een geregelde stoombootdienst op St. Louis is. Ook loopt van daar een straatweg naar Pella.

In den omtrek van Pella zijn verscheidene kreken met bronnen of wellen en de grond is golvende met vlakke heuvels; de stroomende rivieren zijn zeer geschikt voor het aanleggen van fabrieken; langs de rivieren vindt men zwaar en dengzaam hout. Ook vindt men er steenkolen, kalk en zandsteen.

De settlers verbouwden er reeds bij de komst van den heer S. uitmuntende zomer- en wintertarwe, maïs, haver, boekweit, hennip en vlas; vlas verbouwen zij alleen om het lijnzaad, de stengels verbranden zij. Ook verbouwden zij kool, rapen en uijen van bijzonder goede hoedanigheid, onderscheidene soorten van aardappelen en heerlijke meloenen op den kouden grond. Deze prairiegronden bestaan uit eenen vetten zwarten tuingrond, zijnde na de eerste scheuring malsch en gemakkelijk te bewerken.

Het vee is er van eene zeer goede hoedanigheid en de koeijen geven eene goede hoeveelheid vette melk; de schapen leveren eene vrij goede wol op, varkens zijn er in menigte, en in de bosschen, behalve wild en gevogelte, onderscheidene soorten van vruchtboomen, vooral noten (ook zijn er vischrijke kreken).

De zoogenaamde stad Pella, een buurtschap, ligt op eene verhevenheid, van waar men een schoon ver gezigt op het omliggende land heeft. Het terrein is verdeeld in 64 loten of blocks en square's, ieder van 400 voeten vierkant; daar tusschen loopden de elkander regthoekig snijdende straten, die alle 100 voeten breed zijn.

Op den 1 Januarij 1848 bedroeg de Nederlandsche bevolking van Pella bijna 1000 en die van de kolonie Holland in Michigan 2000 zielen.

Indiana is mede een vruchtbare staat met een aangenaam klimaat, alwaar onze landgenoot BEUKMA zich aan de Wabash-rivier, County Tippecanoe, Township Washington, nabij Lafayette in 1835 vestigde, wonende thans te Lancaster in de nabijheid van Buffalo (staat New-York),

dienstige lectuur voor Doopsgezinden, te Sneek bij VAN DRU-
TEN en BLEEKER 1854, dl. I, bl. 261—300.

Wie zich naar het verre westen wil begeven, voorzie zich, behalve van boeken en informatiën, ook van tuin- en bloemzaden, van de beste en schoonste soorten, welke men vermoedt, in Amerika niet te zullen vinden.

Van de zuidelijke, meest slaven staten spreken wij hier niet, aangezien wij de vestiging aldaar voor landverhuizers uit Nederland voor niet aannemelijk beschouwen.

Ten slotte willen wij uit *Michigan* nog de eigenhandig geschrevene woorden van een zeer geacht en geloofwaardig persoon, die vroeger in ons dorp woonde, mededeelen, een man, die te Ulrum horologiemaker en veeschatter was, zijnde een weduwnaar met 5 kinderen, welke met de zijnen in zeer behoeftige omstandigheden leefde. Hunne tafel was ongemeen schraal en steeds zonder spek of vleesch, tot aankoop van welke de inkomsten niet toereikende waren; ook wilden zij zich liever met geringe spijszen behelpen dan slordig gekleed gaan, zoodat zij in hunne armoede nog altijd knapjes voor den dag kwamen. De oudste zoon K. was timmermansknecht, en de tweede J. diende bij den boer; de eerste meerderjarig geworden zijnde, besloten zij, in 1849, met toestemming van hunnen grijzen vader en met hulp van eenige vrienden, om naar Amerika te vertrekken, waar zij in den herfst van gezegd jaar arriveerden, vestigende zich te Millpoint, County Ottonwa, in den staat en aan het meer Michigan; en bekwamen hier werk op een stoom-houtzaagmolen. — Al spoedig verdienden en bespaarden de beide jongelieden hier zoo veel geld, dat zij tot afdoening van de hun verstrekte voorschotten en tot uitrusting en reispenningen voor hunnen ouden vader en drie nog jongere broeders, vlugge schoolknappen, f 600-00 Nederl. overmaakten, zoodat ook deze naar Amerika konden oversteken, en den 4 Augustus 1851 verlieten ook deze Ulrum en kwamen een paar maanden later behouden te Millpoint aan. — Het volgende jaar werden de hun op crediet verstrekte uitrusting en eenige geleende gelden voldaan en afbetaald, en zij zonden in 1853 tevens gelden over, om ook andere familie-

leden behulpzaam te zijn, om naar Amerika te kunnen vertrekken, die dan ook in April 1854 van Ulrum op reis gingen.

In de Provinciale Groninger courant van zaterdag den 14 October 1854, n°. 123, vindt men onder de ingezonden stukken het volgende:

Mijn Heer de Redacteur!

„Tot afwisseling van de onzekere berigten van den bloedigen strijd in het Oosten, cholera, dure tijden, gebrek en ellende, opstand in Zuid-, afschuwelijke moordtooneelen in Noord-Holland en verregaande schraapzucht onder onze welvarende gewestgenooten, die slechts tot bezorgdheid en ontevredenheid leiden, zenden wij uw Ed. ter opneming in uw veelgelezen blad eene goede tijding uit Noord-Amerika, die velen met genoeg van hunne ver verwijderde landgenooten zullen vernemen.

Met dus aan onderstaanden brief eene plaats in uwe courant te vergunnen zult gij verpligten

UW Ed. Dr. Dien.:

U. 12 Oct. 1854.

T.

Brief uit Noord-Amerika.

„KORNELIS GEERTS BOS, vroeger smidsknecht te Uithuizen, die den 12 April 1854 van hier over Rotterdam naar Nieuw-York vertrok, schreef van Chicago d. d. 10 September daaraanvolgende aan zijne ouders te Ulrum een brief, waaruit wij, met vergunning van G. K. BOS (den vader), het volgende overnemen:

„Ik heb de pen in gezondheid opgenomen, om u eenige letteren te schrijven, hoe het mij hier gaat. Ik ben hier te Chicago en ik heb het nog nooit zoo goed gehad, als ik het nu heb. Ik ben altijd goed gezond geweest en wensch, dat ook gij deze letteren in gezondheid moogt ontvangen. Ik verdien 15 gulden in de week en daarvoor behoef ik lang zoo veel niet te doen als in Holland. Wij gaan hier des morgens om 7 uur naar ons werk en arbeiden tot 12 uur; dan gaat men eten; vervolgens gaat

men te 1 uur weer naar zijn werk, en werkt men tot 6 uur 's avonds; dus men werkt hier maar 10 uur op een dag, en gij spreekt bij u vaak, dat men hier zwaar moet werken, maar dat is niet waar, dat zal diegene ondervinden, die hier komt, want gij wilt het toch niet gelooven. Ik moet 5 gulden kostgeld geven in de week, zoodat ik dus nog 10 gulden voor mijzelf overhoud; dus hier kan een vrijgezel ook nog een duit overhouden en bij u moet men altijd op de naad krabben. Het is schande, dat die vrijgezels, die wel van zins zijn, om naar Amerika te verhuizen, niet resolveren. Ik wil voor liefhebberij wel eens weer naar Holland, maar om burger te worden nooit weer.

„W. VOS, (vroeger wagenmakersknecht te Uskwert) woont bij mij, PIETER KOOLJ van Uithuistermeeden, (mede een grofsmid) woont hier ook en die verdienen ook zoo veel als ik, en JAN SIEWERTS van Uithuistermeeden (mede een smidsknecht, die een jaar vroeger vertrok) verdient meer, omdat hij de taal wat kan verstaan. Een kleermakersknecht kan hier ook veel geld verdienen. HILBRAND DOB (vroeger kleermakersknecht te Uskwert) verdient nog meer dan wij. Een boerenknecht kan hier in de maand om de 40 gulden en den kost verdienen; dat is ook goed geld. Dus wie van zins is Amerika op te zoeken, die behoeft bij u niet te blijven, maar ik wil geen mensch raden, want zij sterven somtijds van landziekigheid, maar ik voor mij, ik geef daar niet om, ik heb goeden moed en ben even zoo gezond als in Holland, zoodat ik geen berouw heb, dat ik hier ben, maar groot berouw, dat ik voor 5 jaren hier niet naar toe ben gegaan. Dus, ouders, wie het ook zijn moge, als gij kinderen hebt, die gaarne naar Amerika willen, houdt hun niet op, maar laat hen hun eigen zin doen, want bij u moeten zij toch armoede en gebrek lijden. Een schoenmakersknecht kan hier niet zooveel verdienen als zij, omdat zij dat werk niet kennen, maar toch, dat leert gaauw, en dan kunt gij even zooveel verdienen als wij. Gij spreekt bij u somtijds met verachting over Amerika; wie dat doet, moest hier voor gestraft worden. Men kan zich hier even goed in zijde kleeden als in Holland in gemeen laken. Wat de

dienstmeiden betreft, die loopen hier even zoo goed met zijden doeken, als eene Hollandsche boerendochter, en verdienen in de week een rijksdaalder of drie gulden en den kost.

„ALJE K. VAN DELLEN is ook nog gezond, (deze was vroeger boerenknecht te Vierhuizen), en het voldoet hem hier ook goed, en ook zijne vrouw AALTJE B. PRUIS, (vroeger dienstmeid op Elens, onder Ulrum), dat zou ik haast hebben vergeten.

„Verwersknechten kunnen hier 2 guld. 50 cent per dag verdienen; voor bakkersknechten is hier ook wel wat te verdienen; zoodat ik met regt mag zeggen, dat het hier voor allen goed is. Maar oude lieden, hebt gij in Holland eene goede kostwinning, begeeft u dan nooit op reis, want de reis valt alle oude lieden zuur; jongelingen en jonge dochters kunnen de reis wel doen; schoon dit ook sommigen zuur valt.

„Ik heb den 14 Julij ook een brief tot u gezonden, maar daarop nog geen berigt gekregen, zoodat ik verwacht, dat dezelve niet is overgekomen, maar op dezen wenschte ik toch gaarne antwoord.

„Ik heb nu nog eens schik in mijn leven en ben blijde, dat ik hier ben. Terwijl ik bezig was dezen brief te schrijven, kwam neef A. K. V. DELLEN bij mij; hij heeft eerst 50 gulden in de maand verdiend en nu f 55; hij werkt op een stoom-zaagmolen en het voldoet hem vrij goed; zijne vrouw doet geen ander werk, dan dat tot het huishouden behoort. Als alle vrouwen en meiden het bij u zoo goed wisten, als ik het weet, zij kwamen hier allen, die maar konden, over. Als gij dit leest zult gij misschien wel zeggen, dat het soms leugens zijn, maar als gij dit denkt, dan schrijf ik daar nooit weer over. Ook hebben wij hier de Hollandsche courant (misschien *de Hollander*, een dagblad in den staat Michigan uitgegeven), die kost ons in een jaar maar 5 gulden, daaruit worden wij alle buitengewone nieuws, wat gebeurt, gewaar. Hier in dezen staat (Illinois) is het veelal ongeschikt voor bouwland, maar er is ook nog al bouwland, doch niet veel; het is hier meest groenland. Bosch vindt men hier niet veel, dat is meer in

den staat Michigan. De koeijen, die hier zijn, zijn zwaarder dan bij u, de prijs is 80, 85 tot 90 gulden, dat is ook als bij u. De paarden zijn hier evenzoo als bij u. Het land, dat onder de stad Chicago behoort, is net zoo als in Vriesland.

„Velen zijn er bij u, die meenen, dat als zij naar Amerika gaan, dat dan hun vreugde op is; maar, o neen! die komt hier eerst, want hier heeft men altijd geld genoeg; dus, ouders, ik zeg nog eenmaal, laat uwe kinderen hun eigen zin doen, want dan hebt gij nooit geen verwijt, als het hun niet wel gaat (?); maar gij zelf, oude lieden, hebt gij uw brood goed, dan verlaat nooit Holland.

„Hier eindig ik met de pen.”

Wij veroorloven ons niet om meerdere afschriften van brieven, die hier van ons bekende en geloofwaardige personen uit Amerika ontvangen zijn, mede te deelen, als vereischende te veel ruimte. Intusschen komen de opgaven van de verdiensten van eerstaangekomen landverhuizers vrij goed met elkander overeen, als bedragende voor ambachtsgezellen en boerenknechts omstreeks *f* 65 'smaands, en de uitgaven voor kost, bewasschen, tabak en zakgeld *f* 25; en als zij daar een jaar aan het werk zijn en de Engelsche taal eenigermate kunnen verstaan en spreken, dan is het loon zooveel hooger, dat zij met dat meerdere de kosten voor kleeding en andere benodigdheden ruim kunnen bestrijden, zoodat een werkman in de westersche staten van Noord-Amerika gemakkelijker en met minder ontberingen *f* 400 's jaars van zijne inkomsten kan overhouden, dan *f* 40 in Nederland.

Wie zich naar Amerika wil begeven, raadplege intusschen ook de van daar teruggekome ne landverhuizers of andere deskundigen, alsmede eenige in het licht verschenen brieven en onderscheidene reisbeschrijvingen. Echter doe men zulks met omzigtigheid, want men kan het vóór en tegen niet altijd onvoorwaardelijk aannemen, en op de schilderingen van reizigers valt wel eens iets af te dingen; althans zeker reiziger zong meermalen — wij herinneren ons dadelijk niet de juiste woorden, of van wie het is:

„'k Verhaal mijn reis en wedervaren
Aan ieder een in land en stad;
'k Zal aan 't verhaal geen leugens sparen,
Een reiziger liegt altijd wat.
Ik zal met vreemde zaken
't Gezelschap steeds vermaken,
'k Ben steeds verheugd en blij,
Want elk die hoort naar mij.
Mijn' kind'ren daar bij,
Elk roept even blij,
Papa kom bij mij, bij mij, bij mij, bij mij! . . .
Een ander, een ander, mag vrij uit reizen gaan,
Voor mij is 't afgedaan, voor mij is 't afgedaan.”

In het begin der maand Mei 1854 ontving ik een eigenhandigen brief van M. den horologiemaker, waarvan wij hier het begin en slot woordelijk laten volgen. Het overige behelst eenige hem betreffende finantiële aangelegdheden.

„Millpoint den 8 April 1854.

Mijn Heer!

„Den brief van UE. van den 4 Maart hebben wij niet genoeg en in gezondheid ontvangen.” enz. - - - - -

„Ik wenschte wel, dat gij allen bij ons waart, of dat ik met een paar stappen somtijds bij u konde komen, maar dat slootje is te wijd. Nu nog iets over onzen toestand: Ik heb den geheelen winter ziekelijk geweest, doch behield altoos moed, als een klein paardje van een stooter; KORNELIS verdient per maand *f* 45—50 (113 gulden Holl.) op eigen kost” (meer juist *f* 113—75). „JAN dito, ARIEN 18 dollar in de maand en de kost, JOHANNES dito; wat ik verdien onthoude ik niet, maar het is nog al een aanzienlijk sommetje.”

„Indien ik gezond blijf, denk ik aanstaanden zomer de naast gelegene steden eens te bezien.” enz.

(was geteekend) J. M.